

LETECKÉ ROZHLEDY

Redaktoři: Plukovník p. p. let. Vilém Stanovský a plukovník děl. Čeněk Zikmund.

D U B E N 1938.

V. S.:

Letectvo ve španělské válce.

I.

Úloha letectva v občanské válce španělské nenabyla do konce února 1938 takového rozsahu a takové důležitosti, jakou by měla v konfliktu evropském. Ne právě silné letectvo (každá strana má sotva víc než 400 letounů), malá hustota vojsk na zemi, slabě vybavený tyl, zdoluhavý rytmus operací, to vše neopravňovalo k rozsáhlým plánům; avšak ani z omezeného rámce operací, tak jak se jeví, nevysvítá žádný plánovitý postup, který by směřoval k dosažení výsledků rozhodujících pro ukončení války letectvem.

Bylo vidět na počátku konfliktu, že letectva generála Franca bylo použito k útokům na vládní loďstvo, které rušilo dopravu vojsk z Maroka. Potom bylo nasazeno s větším úspěchem proti sboru vysazenému z lodí na Mallorku. Avšak od této operace až po bitvu u Guadalajary v březnu 1937 bylo letek obou stran použito rozptýleně k občasnému bombardování měst, letišť, k postřelování zákopů a k jiným útokům podřadnějšího významu. Žádný usilovný boj proti nepřátelskému letectvu, proti jeho základnám, parkům a montážním dílnám. Žádné metodické útoky na municiční sklady, zbrojní parky, proviantní sklady a na komunikace, aby nepříteli bylo znemožněno obtížné již zásobování a tak uspíšen konec zápasu.

Přesto se zdá, že vzdálenosti významných cílů (silnice a železnice, vycházející z Pyrenejí, jsou od Zaragozy sotva 250 km, Barcelona a Valencie 300 km od Mallorky, Cadix a komunikace z Portugalska 300 km od vládních linií) a nedostatečné prostředky OPL. vytvořily podmínky příznivé pro úspěch útočných operací letectva.

Zdá se též, že obě strany úplně zanedbávaly vyhledávání zpráv a střežení nepřítele letectvem. Gen. Franco mohl přemístit jeden italský sbor o 20.000 mužích, který tvořil kolonu 2000 aut, od Malagy k Siguense na sever od Madridu na vzdálenost 800 km, aniž o tom velení vládních vojsk bylo zpraveno. Ke konci téhož měsíce mohl shromáždit asi 40 praporů a 33 baterií jižně a východně od Bilbaa, aniž velitelství baskických vojsk bylo upozorněno na hrozící útok. Stejný nedostatek zpráv se projevil v červenci při ofenzivě na Santander. Na druhé straně také přípravy k bitvě u Brunety a později u Teruelu úplně unikly velení Francových vojsk.

Při účelném použití letectva nemohla by tato překvapení nastat. Zdá se, že přes ponaučení z těchto událostí žádná z obou stran nepřikládá letectvu jakožto zpravodajskému orgánu důležitost, která mu patří. Ve skutečnosti se letectvo obou stran od března 1937 téměř výhradně věnovalo útočným úkolům v rámci pozemní bitvy, kde bombardováním a střelbou nahrazovalo nedostatek dělostřelectva.

Po prvé ve větším rozsahu se tento způsob činnosti uplatnil u Guadalajary, kde asi 100 vládních letounů napadlo nepřítele s překvapením a

způsobilo největší zmatek v italských motorisovaných kolonách, které neopatrně pronikly na cestách, na kterých nebylo možno manévrovat. Tyto útoky se opakovaly po několik dní a umožnily vládní pěchotě bez námahy dorazit demoralisovaného protivníka.

V pozdějších bitvách u Bilbaa, u Brunety, u Santanderu a u Teruelu se letectvo zúčastňuje metodicky společně s dělostřelectvem příprav k útokům tím, že bombarduje a postřeluje zákopy kantonující zálohy, napadá ustupující vojska a zajišťuje převahu ve vzduchu nad bojištěm. Ličení těchto bojů nasvědčují tomu, že bombardování pumami veliké explozivní síly, doplněné postřelováním za přízemního letu, má hluboce rozrušující účinek.

I když by snad obě strany chtěly dát svému letectvu významnější úlohu, byly dosud nuceny použít ho k úkolům nejnaléhavějším, t. j. k zasažení do pozemní bitvy, aby tímto způsobem byla zesílena mohutnost, zvětšen dostřel a pohyblivost nedostatečného dělostřelectva a aby byla zároveň zajištěna převaha ve vzduchu nad bojištěm. Tyto úkoly jsou logické vzhledem k nedostatečné výzbroji pozemní armády. Jestliže se při těchto úkolech dosahuje v rozhodujících okamžicích úspěšné spolupráce, není tím ještě využito všech možností letectva.

V úloze, kterou má letectvo ve španělské válce, není způsobů činnosti, kterých by již nebylo použito ve světové válce nebo ve válkách koloniálních. Zejména nebylo vidět, že by se uplatňovaly pověstné padákové útoky, kterými vyvrcholily sovětské manévry, ačkoli vládní letectvo se z velké části skládalo z materiálu a personálu sovětského. A přece ve Španělsku byly podmínky výhodné pro tento druh operací. Jednotky vysazené pomocí padáků byly by v známém, slabě hájeném terénu a mohly počítat s pomocí obyvatelstva; to vše jsou okolnosti zvláště příznivé. Skutečnost, že nebyl podniknut žádný pokus tohoto druhu, měla by přimět k chladnější úvaze ty, kteří skládali přílišné naděje do těchto, na podívanou skvělých operací letecké pěchoty.

Jestliže se v této válce dosud neprojevíly nové způsoby použití letectva, vynikly zato důsledky, které vyvolal zdokonalený moderní materiál při provádění leteckých úkolů; ten ukázal směr, v kterém je třeba usilovně pracovat, aby letectvo a OPL. byly na výši úkolů, které je očekávají.

II.

V leteckých operacích ve Španělsku nejvýrazněji vynikla důležitost rychlosti u letounů. Bombardovací letouny, kterých bylo použito na počátku, jako byly Potez 540, Savoia 66, Junkers 52 s rychlostmi od 220 do 260 km/hod., byly stíhacími jednomístníky snadno sestřelovány, nebo jim bylo zabráněno splnit dané úkoly. Ze stíhacích letounů se nejlépe uplatnily sovětské J. 15, italský Fiat a německý Heinkel, všechny o 100 km rychlejší než uvedené bombardovací letouny. Bombardovací výpravy se snažily čelit útokům stíhačů tradičním způsobem letu v roji a ochrannými roji vlastních stíhačů. První způsob nedal valných výsledků vzhledem k obtížím bočních paleb při rychlostech nad 200 km/hod. Účinné zajištění pomocí ochranných rojů by vyžadovalo letounů dvoustímných nebo třístímných, které jsou způsobilé doprovázet bombardovací výpravy hluboko k nepříteli. Stíhací jednomístník není způsobilý provádět úkoly hluboko u nepřítelů vzhledem k nedostatku palby směrem dozadu. Nakonec zbyla bombardovacím a zvědným letounům rychlost, která se ukázala

jako nejlepší složka obrany a úspěchu. Rychlost umožňuje dosáhnout cíle dříve, než zasáhnou protivníkoví stíhači, nebo alespoň zkrátí trvání boje. Toho důkazem jsou zkušenosti se sovětskými letouny S. B., s italskými Savoia 79 a s německými Heinkely, kterých bylo později použito. Jejich rychlost 350—400 km/hod. umožnila znovuzahájení bombardování vzdálených cílů, jako Valencie, Barcelony, Figueras, Puigcerdy, Salamanky, Cadixu, a také to, že bylo lze je provést s úspěchem, když protivníkoví stíhači nehlídkovali již ve vzduchu v blízkosti cesty náletu.

Aby letoun dosáhl největší rychlosti, musí být zbaven všeho, co neslouží přímo jeho hlavnímu úkolu. Hledání letounu způsobitelného ke všem úkolům vedlo vždy k letounům slabých výkonů. Přes všechny výhody, které poskytuje jednotný materiál, měl by být tento směr definitivně opuštěn.

Protože stíhací letoun je rychlejší a pohyblivější, protože všechny jeho kulomety a děla směřují automaticky k cíli, místo aby byly rozděleny do různých směrů, jak tomu je u bombardovacích letounů, a protože poskytuje nejmenší zranitelnou plochu, zůstává stíhací letoun rozhodující složkou převahy ve vzduchu.

Od bitvy u Guadalajary nebyla žádná bitva vedena bez intenzivní účasti stíhacího letectva, které krylo útočící vojska clonou hlídek. Boj o převahu ve vzduchu byl tudíž soustředěn nad bojištěm pozemních vojsk; v tomto prostoru také letectvo obou stran utrpělo největší ztráty. Mimo to stíhací letectvo bylo hlavní překážkou, s kterou se bombardovací výpravy setkávaly. Zůstává nepochybně nejdůležitější zbraní OPL.

Zároveň s důležitostí stíhacího letectva byla ve Španělsku potvrzena účinnost protiletadlových zbraní pozemních. Kromě děl střední ráže, které působily do výšek nad 2000 m, uplatnily se úspěšně v armádě gen. Franca 20 mm velkorážné kulomety německé výroby, střelící 200 ran v minutě, a jejich střelba byla účinná až do výšky 1800 m. Jeden oddíl o třech bateriích po šesti kulometech může vytvořit přehradu 3600 ran v minutě na frontě 300 m.

Je samozřejmé, že letouny, které vnikají do takto chráněných prostorů, jsou ve velkém nebezpečí zásahu. Toto riziko je tím větší, že bývá letci zpozorováno zpravidla pozdě. Vládní letectvo získalo po té stránce draze zaplacené zkušenosti. Aby se vyhnulo přílišným ztrátám, musilo upustit od delšího pobytu v podezřelých prostorech a plnit úkoly tím způsobem, že v malých výškách provádělo jen krátké a nepravidelné nálety do nepřátelských linií. Tento způsob činnosti vyžaduje ovšem zvláštního výcviku posádek a zvláštní metody v pozorování letounu.

Protiletadlová německá děla ráže 37 mm a zejména 88 mm mají též obávanou účinnost; zdá se, že jejich zaměřovací přístroje dosáhly veliké dokonalosti. Protiletadlové jednotky, vyzbrojené moderním materiálem různé ráže, jsou nezbytným doplňkem stíhacího letectva pro protiletadlovou obranu státu.

Stále čelit a okamžitě zabránit útokům z přízemních výšek, kterýžto způsob letecké činnosti bude obvyklý jak z důvodů povětrnostních podmínek ve střední Evropě, tak i proto, že letci se snaží zasáhnout cíle a zároveň uniknout nepřátelským stíhačům, lze jedině při velikém počtu malorážových pohyblivých zbraní.

Bombardování civilního obyvatelstva se dosud ukázalo neúčinným pro rychlejší zakončení konfliktu. Zato však přímým zásahem letectva

do pozemní bitvy útoky z přízemních výšek bylo dosaženo významných výsledků materiálních a hlavně morálních. Proto nyní každá bitva ve Španělsku je připravena a podporována všemi leteckými prostředky. Nelze pochybovat o tom, že by v evropské válce požadovaly pozemní armády od letectva stejnou pomoc. Je samozřejmé, že proti protivníkovi, který bude lépe vyzbrojen a vycvičen, než mohly býti armády španělské, bude zásah letectva do pozemní bitvy vyžadovat výborně vycvičených posádek.

Zvláštní podmínky španělské války nedovolují, aby ze zkušeností tam získaných byla vyvozena absolutní pravidla pro přípravu letectva jiných států. Beze vši pochyby vynikly s všeobecnou platností tyto složky: rozhodující vliv rychlosti, kterou nelze obětovat dokonalejší výzbroji letounu; méněcennost několikaúkolových letounů; vedoucí úloha stíhacího letectva v boji o převahu ve vzduchu; účinnost automatických protiletadlových zbraní proti nízkó létajícím letounům a účinnost leteckých útoků v rámci pozemní bitvy.

Je důležité, aby k těmto skutečnostem bylo přihlíženo při materiální a taktické přípravě letectva a OPL. i všude jinde.

Použité prameny: Le Temps, Revue de l'Armée de l'Air.

Poručík let. Oldřich Stangl:

Príspevek k organizaci výchovy důstojníků letectva.

Ve Voj. rozhledech, čís. 2/1938 na straně 239—243 zabývá se por. pěch. pol. let. poz. Štěpán Kurka organizací výchovy důstojníků letectva a pokouší se ve své úvaze o nový návrh na výcvik všech důstojníků letectva. Tímto svým návrhem se však blíží způsobu výcviku, který již jednou u letectva zaveden byl a byl zrušen jako nevyhovující.

Autor žádá, aby každý důstojník letectva zpravodajského i bojového vyšel od letectva zpravodajského. Tento požadavek, který autor cituje z předpisů, je určitě správný. Všimněme si však způsobu, který autor navrhuje pro výcvik důstojníků letectva:

škola na důst. pěchoty v zál.	1 rok,
voj. letecké učiliště	6 měsíců,
výcvik u letky	6 měsíců,
voj. akademie I. roč. (teorie)	1 rok,
voj. akademie II. roč. (praxe)	1 rok,
zkušena u pěš. pluku	1 rok,
zpravodajská letka	1 rok (nejméně),
speciální kurs (stíhací?)	1 rok.
Délka výcviku	7 let.

„Pozorovat znamená umět zjistit věci vojensky důležité. Ale k tomu je třeba v e l k é h o taktického rozhledu,“ píše autor.

Uvádí příklad: Pozorovatel s taktickými znalostmi uvidí při plnění zpravodajského úkolu pěší četv v určitém tvaru, ví, že v terénu není sama, a ví, kde má hledat jednotky ostatní, dostává již předem jakýsi obrázek o situaci, jaká je na zemi a kterou má právě zjistit. Nesmí se